

Έθιμα των Βυζαντινών

/ [Επιστήμες, Τέχνες & Πολιτισμός](#)



Τοιχογραφία. Θεσσαλονίκη, Ναός Αγίου Νικολάου Ορφανού, Εν Κανά γάμος.

(©Φωτογραφικό Αρχείο ΕΚΒΜΜ)

Πολλά από τα έθιμα που υπήρχαν στη ζωή των Βυζαντινών ακολουθούσαν τον κύκλο της ζωής, από τη γέννηση ως τον θάνατο, και ήταν στενά συνδεδεμένα με τις θρησκευτικές παραδόσεις.

Η γέννηση του παιδιού για μια οικογένεια στο Βυζάντιο ήταν ένα χαρμόσυνο γεγονός που συμπλήρωνε το γάμο. Για τις γυναίκες, που θεωρούνταν γενικά υπεύθυνες για τη γονιμότητα του ζευγαριού, ο γάμος και η τεκνοποίηση ισοδυναμούσαν με την επιτέλεση της κοινωνικής τους αποστολής και με καταξίωση. Μετά το πέρας της λοχείας οι επισκέπτες που έρχονταν να συγχαρούν το ζευγάρι για την απόκτηση του παιδιού τους, εκτός από ευχές για ευτυχία και μακροβιότητα, προσέφεραν και δώρα, φρούτα, καρπούς και γλυκίσματα, ακόμη και νομίσματα, όταν είχαν καλή οικονομική κατάσταση. Η γέννηση γιορταζόταν συνήθως λίγο μετά με συμπόσια, χορούς και τραγούδια, ενώ και η γενέθλια μέρα γιορταζόταν με δώρα και καλέσματα. Κυρίως μετά τον 9ο αιώνα αμέσως μετά τη γέννηση, οι γονείς συνήθως αναζητούσαν πληροφορίες για το ωροσκόπιο και το

μέλλον του παιδιού.



Μικρογραφία σε χειρόγραφο. Αναπαράσταση βάπτισης νηπίου.
(©Σύνοψις Ιστοριών Ιωάννου Σκυλίτζη, Ισπανία, Μαδρίτη, Εθνική Βιβλιοθήκη)

Τη γέννηση ακολουθούσε η βάπτιση, η οποία στα πρώτα χρόνια του Χριστιανισμού γινόταν όταν οι ενδιαφερόμενοι έφταναν σε μεγάλη ηλικία, αφού προηγουμένως περνούσαν μια δοκιμαστική περίοδο κατήχησης (κατηχούμενοι). Σταδιακά, εξαιτίας του κινδύνου να πεθάνει κάποιο παιδί αβάπτιστο, καθιερώθηκε η ηλικία των τριών ετών ως κατάλληλη για το βάπτισμα, ενώ από τον 6ο αιώνα ορίστηκε ότι τα νήπια πρέπει να βαπτίζονται σαράντα μέρες από τη γέννησή τους, όταν τελειώσει η περίοδος της λοχείας της μητέρας και να μπορεί να παρευρίσκεται και εκείνη στο μυστήριο. Το μυστήριο της βάπτισης συνδυαζόταν και με τη διαδικασία της ονοματοδοσίας. Αρχικά, οι γονείς προτιμούσαν να δίνουν στα παιδιά τους το όνομα των παππούδων, τα οποία ήταν ονόματα από την αρχαιότητα (εθνικά). Οι ιεράρχες όμως της εκκλησίας ήδη από τον 4ο αιώνα δεν το ενέκριναν και προέτρεπαν τους χριστιανούς να επιλέγουν ονόματα αγίων, αποστόλων ή μαρτύρων, ή ακόμα ονόματα που προέρχονταν από γιορτές ή από αρετές.

Σημαντική θέση στη ζωή των Βυζαντινών κατείχε και ο γάμος, ο οποίος αποτελούσε τον κορυφαίο θεσμό για τη ρύθμιση της συμβίωσης των δύο φύλων και τη νομιμοποίηση των φυσικών απογόνων των συζύγων. Για την Εκκλησία ο γάμος ήταν μυστήριο, στο οποίο ο άνδρας και η γυναίκα ευλογούνταν, ώστε να ζήσουν με ειρήνη και αμοιβαία αγάπη, κατ' απομίμηση της ιερής ένωσης του Χριστού με την Εκκλησία. Με τον γάμο οι άνδρες καταξιώνονταν, αφού πετύχαιναν τη συνέχιση της οικογένειάς τους, ενώ οι γυναίκες εκπλήρωναν την κοινωνική τους αποστολή, τη γέννηση παιδιών. Στο Βυζάντιο η νόμιμη ηλικία γάμου για ένα κορίτσι ήταν τα

δώδεκα χρόνια, ενώ για ένα αγόρι τα δεκατέσσερα, ηλικίες που σαφώς σχετίζονται με τη δυνατότητα τεκνοποίησης ή και με τη μεγάλη παιδική και νεανική θνησιμότητα. Οι γυναίκες δεν είχαν την ελευθερία να επιλέξουν τον σύζυγο που ήθελαν. Ο πατέρας, κατά τα ρωμαϊκά ήθη, ήταν αυτός που αποφάσιζε για τον σύζυγο της κόρης του και χωρίς τη συγκατάθεση του πατέρα δεν μπορούσε να πραγματοποιηθεί γάμος, σύμφωνα με την ιουστινιάνεια νομοθεσία.



Μικρογραφία σε χειρόγραφο. Θάνατος.
(©Αρχείο Σκυλίτση)

Από την άλλη, ο θάνατος στο Βυζάντιο, όπως και στην Αρχαιότητα, δεν σήμαινε το τέλος της ζωής· ήταν απλά η θλιβερή στιγμή της μετάβασης από την επίγεια ζωή σε μια άλλη. Πολλά από τα έθιμα της τελευταίας και της ταφής στο Βυζάντιο ακολουθούνται μέχρι τις μέρες μας στην Ορθόδοξη Ανατολή. Καλύτερος θάνατος θεωρούνταν αυτός που συνέβαινε στο σπίτι με την οικογένεια συγκεντρωμένη γύρω από τον ετοιμοθάνατο, να του εκφράζει την αγάπη και τη συγγνώμη της, να ακούει τις τελευταίες του επιθυμίες και να δέχεται τις ευχές του. Σήμερα, ανασκαφές σε βυζαντινά κοιμητήρια αποκαλύπτουν πολλά έθιμα που σχετίζονται με την ταφή, τον τρόπο εκφοράς του νεκρού, τα είδη τάφων, τα αντικείμενα που συνόδευαν τους νεκρούς καθώς και τον τρόπο ενδυμασίας και την κόσμησή τους.

Πηγή: exploringbyzantium.gr